

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Марияна Лазарова

Професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство,
научна специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“

Катедра „Предпродукция и продукция“

НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“,

вътрешен член в състава на научно жури в конкурса за заемане на академична
длъжност **доцент по филмова и телевизионна режисура (ФТР)** в област на
висшето образование 8. Изкуства, професионално направление 8.4. Театрално и
филмово изкуство, публ. в ДВ, бр. 28 от 1 април 2025

I. Основания за изготвяне на становището.

1. Заповед № 259/27.05.2025г. на ректора на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ чл.-кор.проф.д.ф.н. Мирослав Дачев за определяне състава на научно жури в конкурсна процедура за заемане на академичната длъжност доцент по ФТР в НАТФИЗ.

2. Решение от първо заседание на научното жури, проведено онлайн на 23.06.2025г. за избор на председател на научното жури, определяне на рецензенти и представяне на становища съгласно нормативните изисквания.

Становището е изготвено при спазване на разпоредбите на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

II. Изводи за съответствие с минималните национални изисквания.

В обявения конкурс участват кандидатите: Радослав Желязков Камбуров и Светла Димитрова Цоцоркова. И двамата имат успешно защитени дисертационни трудове за придобиване на образователна и научна степен "доктор" и участват в конкурсната процедура за хабилитация с реализирани художествени-творчески произведения. От анализа на представените документи и доказателствата към тях, може да се заключи, че Камбуров и Цоцоркова не само изпълняват, но и надхвърлят минималните изисквания по групи показатели за академичната длъжност „доцент“ в посоченото професионално направление съгласно чл.2б, ал. 3 от ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, както и, че отговарят на допълнителните изисквания, установени в Правилника за условията и реда за

придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“. Зад формалния наукометричен анализ на данните, в същност, стоят двама силни кандидати с интересни творчески биографии, всеки със свои оригинални постижения и авторски приноси.

III. Оценка за творческата дейност на кандидатите и техните приноси.

Двамата кандидати са завършили специалност ФТР, но са много различни като творчески натюрел, художествени изяви и авторски търсения.

Светла Цоцоркова има три магистърски степени: по политология, по режисура от НАТФИЗ и от London Film School. За периода от 2004-2025г. е натрупала стаж като режисьор, продуцент и сценарист във Фронт филм ЕООД. Професионалното ѝ портфолио включва изяви в почти всички киноспециалности: реализира девет филма като изпълнителен продуцент от 2011 до 2024г., шестнадесет филма като продуцент, седем като режисьор и сценарист, в осем се е изявявала като актриса в главни и второстепенни роли, в шест е режисьор по монтажа и е заснела един филма като оператор. Прави впечатление, че е работила с емблематични личности в българското и световно киноизкуство: Георги Дюлгеров, Светослав Овчаров, Димитър Сарджев, Нури Билге Джейлан, Райко Гърлич, Душан Милич, Леван Когуашвили. Наред с непрофесионални изпълнители във филмите ѝ се снимат български артисти със „звезден“ статус: Васил Михайлов, Асен Блатечки, Валентин Ганев, Светлана Янчева, Ивайло Христов, Стефан Мавродиев, Иван Бърнев. В конкурса участва с два режисирани от нея пълнометражни игрални филма: „Жажда“ (2015г.) и „Сестра“ (2019г.), и един игрален късометражен филм от 2020г. „Бони и Лъони“.

Още с дебютния си пълнометражен филм „**Жажда**“ (2015г.) Цоцоркова показва зрялост, усет към митопоетична символика, прецизност към детайла и уверена режисура. Ненапразно критическите отзиви определят филма като „ехо от Фелини“, една история пресъздадена чувствено на ръба между сън и реалност, в която дори разветите чаршафи могат да се превърнат в метафора за криле на желанието. Филмовото изображение се отличава с въздействаща визуална естетика и операторът Веселин Христов заслужено получава награда за операторско майсторство. Филмът е пример за синергия между режисьор и оператор – тема, която в по-късни години намира теоретична обосновка в дисертацията на Цоцоркова: „Режисьорът и филмовата пластика“.

Истински завладяваща обаче е актьорската игра. Режисьорката е заложила на характерни актьори с особено излъчване, способни да се превъплъщават в психологически нюансирани персонажи. Младата Моника Найденова се превръща в

„откритието“ на филма и съвсем естествено заедно с партньора си Александър Бенев преминават в следващите филми на Цоцоркова. Сполучливият кастинг, необикновената изразителност на изображението, актьорските постижения, споени от субтилната режисьорска интерпретация донасят на филма световно разпространение и множество авторитетни фестивални награди, прецизно описани в конкурсната документация. За достойнствата на филма е показателна и номинацията на Европейската филмова академия за “Откритие – Дебют” 2016 и наградата за „най-добър режисьор“ на международен фестивал Арас, Франция 2016.

Разпространението на другия игрален филм на режисьорката “Сестра”(2019г.) е затруднено от пандемичните времена. Въпреки това, филмът е закупен от редица държави и има премиера на фестивала в Сан Себастиан, където му бива присъдена специалната награда на журито. Следват голямата награда за „Най-добър филм“ в Котбус, Германия, голямата награда в Скопие, Северна Македония и наградата на младото жури на ФИПРЕСИ от фестивала във Варшава. В главната роля отново е Моника Найденова в тандем със Светлана Янчева, Елена Замяркова и Александър Бенев - постоянен творчески екип от съмишленици. За пореден път Цоцоркова постига впечатляващи резултати в работата с актьорите, и остава вярна на стила си да пресъздава увлекателно „магични портрети“, семейни конфликти и малки светове – плътни, цветни и емоционално наситени. Интересно за този проект е, че той започва от "София Мийтингс" и е подкрепен от фестивалите в Арас – Франция, Солун – Гърция, Хонконг – Китай и е реализиран в копродукция с Катар. В този филм, както и в късометражния „Бони и Льони“ (2020г.), Цоцоркова израства като режисьор със собствен индивидуален стил, с афинитет към камерния наратив, премислена образно-монтажна структура и универсални полифонични послания. Предметно-веществената среда придобива на екран странна красота. Натурализмът в диалозите и изобразителното решение е съзнателно използван като похват, за да се подсили усещането за душевна уязвимост и сложност на човешкото общуване и взаимоотношения. От това се поражда интензивна вътрешна динамика, която се превръща в отличителен белег на режисьорския стил на Цоцоркова. Международният успех на нейните филми е показателен за това как доброто некомерсиално кино може да бъде разбрано и от чуждоезична публика, да стъпва на нови пазари и да привлича финансиране по линия на копродукции.

Радослав Камбуров и завършил ФТР през 2017г. и е магистър по „Филмово и телевизионно изкуство“ (ФТИ) в НАТФИЗ от 2018г. След успешна защита на докторска дисертация на тема: „Общуване с идеала в епохата на дигиталните медии - новата

Градина“ той заема академична длъжност „главен асистент“ от 2022г. до сега. Като член на академичния състав на Академията, Камбуров участва дейно от 2024г. в международни проекти FilmEU и WIRE FilmEU, и ръководи Центъра за продължаващо обучение. Наред с това се изявява като гейм консултант в Студио Пунчев ЕООД и наративен и гейм дизайнер в Студио Тритан Технолоджи ООД. Като основни творби за хабилитация по показател В4 представя три късометражни филма, на които е режисьор и сценарист. В тях също проличава неговият интерес и експертиза в областта на дигиталните технологии, иновациите и изкуствения интелект(ИИ).

Змей (2025г.) е създаден с подкрепата на НФЦ и разказва с протяжен ритъм болезнена история в опит да се обясни смъртта в общество, където няма култура дори да се говори за нея. Според мен в този филм по-осъзнато се проявява режисьорския стил на Камбуров: преобладаване на близки планове, монохромност в изображението, хибридна визуална естетика и известна статичност в актьорското присъствие. В драматургията интимно-съкровени разговори се преплитат с тривиални диалози. Това обърква зрителя и не се постига онази сила на въздействие, която би могла да откъсне филма от характерното за българското кино клише на поредната сантиментална история ситуирана в селска среда. Но като цяло, филмът е експериментален проект с интересни специални ефекти и изображения, генерирани от ИИ. Трябва специално да се отбележи и участието на актриса от ранга на Ели Скорчева като етап от голямото ѝ завръщане в киното.

Късометражният **Хавай** (2024г.) е замислен като „абсрдистка комедия“, но трудно постига категоричния клаустрофобичен ефект на сюрреалистичната естетика и до края остава в плен на визуалния хаос. Въпреки мистичния финал, липсва развитие на лишения от харизма персонаж, режисурата е по-скоро инерционна и не се преодолява скуката от монохрома.

Инсомния (2019г.) е с претенции за психо-трилър и пресъздава халюцинациите на геймър-маниак, който опасно смесва действителността с обсеиите си. Метафориката в някои моменти е брутална, но в някои сцени светлината и кадровата композиция на фона на сребърен дъжд и „ангелска“ музика имат силно въздействие. Лайтмотивът за зависимостите и тяхната разрушителна сила е ситуиран в по-широк и социално значим контекст. Филмът е удостоен с награда на гилдия „Критика“ към СБФД за късометражен филм на фестивал „Златна роза“ 2019г. Филмовото действие преодолява конвенциите на жанра и внушава идеята, че свободата е победа над собствените демони, защото в играта, наречена живот можеш да умреш само веднъж. Представената аудиовизуална продукция сочи, че Камбуров е режисьор, който не се страхува да експериментира с формата и съдържанието. Но не трябва да се забравя и старата максима, че когато техническите

изразни средства са прекалено забележими, това неизбежно разсейва смислово посланието, вложено в творбата.

Освен тези филми, Камбуров е режисьор и сценарист на още три игрални късометражни филми и има опит като асистент-режисьор, сценарен доктор и креативен директор на редица дигитални проекти. Конкурсната документация включва монография, издадена на базата на защитен дисертационен труд и девет авторски публикации в научни издания.

IV. Лични впечатления.

Като преподавател в НАТФИЗ съм контактувала и с двамата кандидати. Радослав Камбуров е главен асистент в катедра „Предпродукция и продукция“ и редовно участва активно в нейните заседания. Винаги ме е впечатлявала бързата му реакция, убедителна реторика и способност да изразява собствена позиция по всички въпроси от дневния ред. Смятам, че се извява като млад и амбициозен колега с потенциал, преподавател със свой гъвкав комуникационен стил и участник в проектните дейности на Академията, който все още усвоява етичните и колегиални измерения на нашата професия. Творческите му постижения недвусмислено сочат, че Камбуров търси преживявания в дълбоките, екзистенциални, философски и дори метафизични обяснения на съществуването, и вероятно тепърва ще се сблъска с предизвикателството да режисира пълнометражен филм. Педагогическите му изяви включват лекции по основи на ФТР: режисьорски изразни средства и ръководство на упражнения по специалността. Пред него стоят перспективни възможности да се развива като изследовател в рамките на проекти на НАТФИЗ и да провежда самостоятелни научни разработки.

Срещата ми с Цоцоркова беше различна и индиректна: филмът ѝ „Жажда“ беше зададен като курсова задача на студенти от НАТФИЗ за критически анализ. Тогава ме впечатли че под външния груб пласт на повествованието се таи поетична деликатност и дарба да се долавят най-финни вибрации в човешките отношения. Във филма природата „диша“, цветовете са пастелни и се преливат в човешките емоции, а щурците приглушено пеят. Спомням си, че специално пусках на студентите тази трудно доловима „песен на щурците“. А нали за това е изкуството: да вълнува и без натрапчива дидактика да подтиква към размисъл, да вдъхновява, да дава криле и да оттласква от реалността, от прозата на делничното. От 2022г. Цоцоркова има педагогически опит като гост-преподавател в НАТФИЗ и се ползва с репутацията на точен и задълбочен преподавател, който в хода на обучение и неформално общуване щедро споделя знания със студентите по режисура. Разработила е учебни програми за специалност ФТР по дисциплините: „Филмова режисура за деца“ и „Основи на аудиовизуалното производство.“ В

допълнение представя подробен доказателствен материал по чл. 70 ал.3 т.5 за множество получени награди от български и международни кино-форуми и за участия във фестивални журита. Член е на Европейската филмова академия.

V. Заключение и класиране на кандидатите

Вярвам, че Радослав Камбуров има възможности за кариерно развитие като практик и теоретик на киното, особено в контекста на използване на иновативни дигитални технологии и ИИ, и притежава потенциал да постигне амбициите си за заемане на академична длъжност.

Но в този конкурс аз класирам на първо място и гласувам с „ДА“ за Светла Цоцоркова, не само защото е утвърден професионалист с комплексен опит в аудиовизуалната индустрия, не само защото е режисьор и сценарист на стойностни произведения, които имат световно разпространение и дълъг списък от престижни награди. Гласувам убедено за нея, тъй като тя е доказала по неоспорим начин, че може да прави проникновени филми със силен чувствен заряд, прескачащи отвъд невидими граници с непознати светове. Гласувам за нея, защото ме кара да мечтая и съм убедена, че ще „зарази с мечти“ и студентите!

В заключение препоръчвам на Факултетния съвет на факултет „Екранни изкуства“ в НАТФИЗ да утвърди Светла Димитрова Цоцоркова за заемане на академичната длъжност доцент по филмова и телевизионна режисура в област на висшето образование 8. Изкуства, професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство.

Дата: 18.08.2025 г.

проф. д-р Марияна Лазарова